

U POTRAZI ZA PORTRETOM IVANA PAŠTRIĆA

IVAN GOLUB

Istražujući život i djelo Ivana Paštrića (1636.–1708.)¹, teologa, orijentalista, filologa i pjesnika, utvrdio sam da su postojala dva njegova portreta: jedan u Splitu i jedan u Rimu. Dao sam se na traženje.

Pošto je Ivan Paštrić darovao splitskom, netom osnovanom sjemeništu, biblioteku, bit će da je nadbiskup – primas splitski *Stefano Cosmi* više puta tražio od Paštrića da pošalje sjemeništu i svoj portret. Kad je konačno stigla slika, Cosmi piše Paštriću: „Napokon je stigla slika Vašeg prečasnog gospodstva, slika Vašeg izvanjskog obličja, a spomen o svojstvima Vašeg duha sadašnjim i budućim pokoljenjima. Poslao sam je odmah u sjemenište gdje će ne manje nego Vaše knjige služiti onoj mladeži, jer će biti domaći primjer i djelotvorna pobuda da slijede čovjeka koji je učinio te je na području mudrosti zasjalo splitsko ime. Ondje će biti postavljen na lijep način čuvani stih, koji ne može biti bolje primjenjen: *Disce puer virtutem ex me, verumque laborem*.”²

U dva sam se navrata zanimao u splitskom sjemeništu za Paštrićev portret. Rečeno mi je da je postojao niz slika znamenitih ljudi u sjemeništu, no kad je ovo bilo nedavno zatvoreno, slike su nabacane na tavan. Ante Jurić, tadanji rektor, poduzeo je na moju pobudu traganje za portretom, no bez ishoda. Prošle (1976.) godine pokazao mi je jedan portret koji predstavlja starca sijede kose i brade. Što se dobi tiče, mogao bi po sebi biti Paštrićev. No sigurno znaka za to nema. Možda se ipak među slikama što se još nalaze u sjemeništnom potkrovlju nalazi i Paštrićev portret. A. Jurić se sjeća, iz dana kad je bio pitomac splitskog sjemeništa, da je negdje sreo u sjemeništu natpis: „*Disce puer virtutem ex me verumque laborem*” no da li je to bilo vezano uz neki portret, više

1. Ivan Golub, *Ivan Paštrić, prinosi za životopis*, Poljički zbornik 1, Zagreb, 1968., str. 205.–230. – I. Golub, *Rukopisna ostavština Ivana Paštrića u Vatikanskoj knjižnici (Fondo Borgiano Latino)*, Arhivski vjesnik 11–12 (1968–69), 405–427. – I. Golub, *Rad Ivana Paštrića na izdavanju glagoljskih liturgijskih knjiga*, Slovo br. 21, Zagreb, 1971., str. 377.–387. – I. Golub, *Ivan Paštrić i njegovi suvremenici*, Kačić, Split, 1971., br. 4, str. 161. – 169. – I. Golub, *Ivan Paštrić, bibličar*, Crkva u svijetu 3 (1968.), br. 6, str. 89.–90.

2. Florio Banfi, *L'Istituzione della biblioteca Pastrizia di Spalato, Rapporti epistolari tra Stefano Cosmi e Giovanni Pastrizio con speciale riferimento a Matteo-Baccotich*, Archivio storico per la Dalmazia 14(1939)381.

se ne sjeća. Ta pojedinost, međutim, pokazuje kako je moguće da je do ukidanja sjemeništa mogao na časnom mjestu stajati Paštrićev portret.

Kardinal *Prospero Marefoschi*, vikar Benedikta XIII. držao je u svojoj biblioteci među portretima velikih ljudi i Paštrićev portret.³ Tragajući za Marefoschijevom bibliotekom, utvrdio sam da su je baštinili redovnici Somaschi. No u rezidenciji Somascha na Aventinu u Rimu ne nalazi se Marefoschijeva biblioteka. Arhivar reda Marco Tentorio odgovorio mi je, međutim, „da su, kad je 1874. tadanja vlada oduzela Somaschima Klementinski kolegij (*Collegio Clementino*), bile konfiscirane sve pokretne i oprema i da su završile u sjedištu Nacionalnog kolegija (*Collegio nazionale*) i u raznim gradskim i privatnim zbirkama” (pismo iz Genove od 25. V. 1973.). Gdje li je završio Paštrićev portret?

Kako je Ivan Paštrić bio akademik književne akademije *Arkadije*, nastale iz kruga što se okupljao oko kraljice Kristine u Rimu, i to jedan od prvih gledano kronološki⁴ i uzeto kvalitativno⁵ moguće je da je postojao i portret Ivana Paštrića među portretima znamenitih akademika. Istraživanje u *Museo di Roma*, gdje se čuvaju portreti akademika Arkadije, nije urodilo priželjkivanim plodom: među portretima, njih više od stotine, imenovanima ili verificiranima, nisam našao Paštrića.

SUMMARY

All endeavours to trace the portrait of the famous theologian, orientalist, philologist and the poet from the seventeenth/eighteenth century remain without results. It is known that there were two portraits of Ivan Paštrić: one was in the Roman–Catholic Seminary in Split and the other was in the library of Cardinal Marefoschi, the Vicar of Pope Benedict XIII.

3. F (errari)—C (upilli), G (iuseppe), *Pastricio Giovanni*, *Gazetta di Zara*, 1847., br. 9, str. 67.–69.

4. Arhiv „*Arcadia, Accademia letteraria Italiana*”, Roma, Manoscritto I, Catalogo Arcadi, f. 12.

5. Suvremenik Paštrićev i sam akademik Arkadije Giovanni Maria Perrimezzi piše o Paštriću: „(...) i na svim sastancima (Arkadije) imao je zadovoljstvo da bude među prvima.” (Crescimbeni, G. M., *Notizie istoriche degli Arcadi morti*, sv. II, Rim. 1720., str. 150.)